

KENYA'DA KÜTÜPHANELERİN GELİŞMESİ (*)

J. S. Musisi (**)

Çeviren: Necmeddin Sefercioğlu

Giriş

1926'daki kuruluşundan beri IFLA, yıllık konferansını ilk kez Afrika topraklarında toplayacak. O zaman (yani 1926'da), Amerikan Kütüphaneciler Derneği kuruluşunun 50'nci yılını kutluyordu. Bir kütüphaneciler derneği yuvarlak (global) yılını kutlama olayı, bir başka 50'nci yılda, İngiliz Kütüphaneciler Derneği'nce Edinburg (İngiltere)'da gerçekleştirilmişti (1927). Nairobi (Kenya)'de toplanacak olan 1984 Genel Konferansı ise, IFLA'nın 50'nci Genel Konferansı olacak. Biz Kenya Kütüphaneciler Derneği mensupları, Kütüphanecilik alanındaki bu altın fırsatı, Kenya sahnesine taşıyoruz.

Geçmiş (1)

Kenya'nın kütüphanecilikteki gelişmesi tartışılırken iki önemli ve temel olay hatırlanmalıdır: «Kenya'da kütüphanecilerden, yani Afrikalı kütüphanecilerden önce kütüphaneler vardı ve bu, kütüphanecilerin kütüphane sahnesine gelmesi, Kenya Kütüphaneciler Derneği'ne öncelik kazandı. Ayrıca, Kenya'da kütüphanelerin kurulması, İngiliz sömürge egemenliğinin oluşması ve ardından, hemen hepsi de İngiltere'den Avrupalı göçmenlerin ve Hindistan'dan Hind tüccarlarının gelişi ile yakından ilgilidir.» (2)

1945 Kenya'daki kütüphane hizmetleri tarihinin dönüm yılıdır. Bu, Afrikalılar için, aynı zamanda sömürge egemenliğine karşı bir siyasi hareke-

(*) Bu yazı 50'nci IFLA Genel Konferansı'nın toplandığı sıralarda dilimize çevrilmiş olmakla birlikte, bugüne kadar yayımlanamamıştır. Yazıda geçen «gelecek zaman»lı anlatımlar, bu durum göz önünde tutularak değerlendirilmelidir.

(**) J. S. Musisi, IFLA 1984 Genel Konferansı'nın Kenya Mahallî Düzenleme Kurulu Başkanı'dır.

(1) Musisi, J.S. «Kenya». International Handbook of Contemporary Developments, ed. Miles Jackson. Westport, Connecticut: Greenwood Press, 1981. 27-39.

(2) Musisi, J.S. and J.L. Abukutsa, «Evolution of Library Associations in Kenya.» International Library Review. 10 (1978), 345-355.

te geçiş dönemidir. Daha sonra görüleceği gibi bu, Afrika milliyetçiliğinin uyandığı zamandı. 1945'den önce var olan halk kütüphaneleri tümüyle etnik temel üzerine kurulmuş ve işletilmişti. Onlar, Unesco Halk Kütüphaneleri Bildirisi'ndeki «halk kütüphaneleri istenerek ulaşılabilir olmalı ve kapıları ırk, milliyet, renk, yaş, cinsiyet, din, dil, statü veya eğitim bağlılığına bakılmaksızın, toplumun bütün üyelerine, serbest ve eşit kullanım için açık bulunmalıdır» (3) anlatımından çok uzakta idiler.

1945 dolaylarında Kenya'da başlıca üç kütüphane vardı: Mombasa'daki Seyf bin Salim Halk Kütüphanesi ve Serbest Okuma Salonu, Nairobi'deki McMillan Anıt Kütüphanesi ve Desai Anıt Kütüphanesi. Seyf bin Salim Kütüphanesi ve Serbest Okuma Salonu 1903'de kuruldu. Bu kütüphane Afrika'nın Doğu kıyısındaki bütün ırklara hizmet için oluşturulmuş bulunmakla birlikte, hayırsever çabalar ve para bağışları çoklukla Hind topluluklarından geldi. Kütüphanenin, ödünçverme hizmetini kesip yönetiminin Kenya Millî Kütüphane Servisleri Kurulu (KNLS — Kenya National Library Services Board)'na devredilişine kadarki derme stokunun tamamen yakını, süreli yayınlarla birlikte, Hind topluluğunun okuyucularına yönelikti. Raflardaki dermenin büyük kesimi, az sayıdaki Arapça ve Kışvahili'ler yanında, Gujerati, Hind ve Urduca yayınları içeriyordu.

İki taraflı yürütülen bir takım anayasal ve yasal işlemlerden sonra, Kenya Millî Kütüphane Servisi, 1973'de Seyf bin Salim Kütüphanesinin sorumluluğunu üstlendi. Kenya Millî Kütüphane Servisi'nin 1974 raporu, yönetim değişikliğinin neden yapıldığını şu sözlerle açıklar: «Son bir kaç yıldır Kurul, kuruluşun işletme sorumluluğunu merkezî veya mahallî yönetimin üstlenmesi zamanının geldiğini hissediyordu ... Cevapta, Kenya Millî Kütüphane Servisleri Kurulu, kuruluşu işletme önerisinde bulundu. Yönetim Kurulu, dikkatli bir incelemeden sonra, öneriyi ilke olarak benimsemeyi ve Kenya Millî Kütüphane Servisleri Kurulu ile makul ve dostça bir karara varılması için tartışmaya girmeyi kararlaştırdı.» (4) Seyf bin Salim Kütüphanesi ve Serbest Okuma Salonu, 71 yıl süren bir hizmetten sonra, 1975'de Kenya Millî Kütüphane Servisleri'ne devredildi ve adı 'Kenya Millî Kütüphane Servisi, Mombasa'ya çevirildi.

- Afrika'daki Avrupalı topluluğu, yalnızca kendi ihtiyaçlarına hizmet edecek bir halk kütüphanesi kurmuştu. Bu, Nairobi şehrinin merkezinde bulunan Banda Caddesi üzerindeki klasik bir yapıya yerleşmiş olan McMillan Anıt Kütüphanesi idi. Kütüphane, Lady McMillan tarafından, kocası Sir Northrup McMillan'ın anısına, 1929'da inşa edildi. Lady McMillan dostları için bir okuma salonu ve toplantı yeri sağlamak istemişti. Bu yerin amaçlarından biri, «yalnızca Avrupalıların kullanması için bir danışma ve ödünçverme kütüphanesinin kurulması, sürdürülmesi ve geliştirilmesi» (5) idi.

(3) Unesco, «Kenya». World Survey of Education. Paris: Unesco.

(4) Kenya National Library Service Board. Annal Reports, 1973 ve 1974.

(5) Opondo, R.G. «Public libraries in Cosmopolitan African Cities, Nairobi: A case study.» Maktaba, (1976), 3-16.

Kesinlikle etnik bir topluluğun ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ikinci halk kütüphanesi, Nairobi'deki Hind topluluğuna hizmet sunan Desai Anıt Kütüphanesi idi. Bu kütüphane, 15 Haziran 1926'da ölen, Kenya Yasama Meclisi'ndeki seçkin temsilcileri Manilal Ambalal Dessai şerefine, 1942'de kuruldu. Anıt yapı, Kenya Sömürge Hükümetince verilen arsa üzerinde, kamu ödenekleri ile inşa edildi. Nairobi'deki Hind topluluğu için bir halk kütüphanesi ve okuma salonu kurulması Anıtın başlıca amaçlarından biri idi. Bundan dolayı, derme stoku yararlananların ilgisini temsil ediyordu.

Afrikalıların kullanması için başka hiç bir kütüphane kurulmadı. 1945'den önce ne bugün bilindiği gibi bir Kenya milleti, ne de Kişvahili ve İngilizce gibi milli olan ve resmen tanınan bir dil vardı. Afrikalı yığınlar herhangi bir öğrenimi nadiren görürlerdi. (6) Eğitim sağlamaya yönelik çabalar, toplumdaki yeri önceden belirlenmiş her topluluğa göre, etnik bir temele dayalı olarak; yani Avrupalı, Asyalı, Arap ve Afrikalı şeklinde bölünürdü. Bu yüzden Kenya'daki eğitimin amacı, Unesco'nun Eğitim Geliştirme ve Politikası Bildirisi'nde «eğitimin milli amaçları gençlik kapasite ve potansiyelinin tümünü geliştirerek onların yetenekli oldukları alanda en üstün başarıya ulaşmalarına yardım etmek; güçlü ve ortak bir kültür mirası oluşturmaya ve demokrasi ilkelerini benimseyen adil ve uyumlu bir toplum yaratmaya yardımcı olmak» (7) şeklinde belirlenen sözlerden uzak düşmüştür. Misyonerlerin ana hedefi onları, İncili okuyabilir kişiler olmaya muktedir kılacak temel okur-yazarlığı öğretmek dededen kalma ibadetten alıkoymak iken, İngiliz yöneticileri bu insan yiyen arslanlar ülkesinde kendilerini hukuku ve düzeni korumakla görevli saydılar: «Kenya'nın temel eğitim meselesinin Avrupalıların standartlarını sürdürmek, Asyalıların standartlarını sürdürmek ve Afrikalıların standartlarını yaratmak olduğunu Program kabul etti.» (8).

Durumun Anlatımı

II. Dünya Harbinden sonraki dönem, kırılık alanlardan şehirlere, özellikle Nairobi'ye akın edilişine tanık oldu. Bu kentleşme hareketinin sebebi, Afrikalıların, kendilerine ilk kez Doğu Afrika dışına çıkma fırsatını kazandıran harp sırasında, İngilizler adına savaşmak üzere, askere alınmış olmaları idi. Böylece onlar, savaş alanlarında yan yana savaşırken, aynı kolaylıkları paylaştıkları Avrupalılarla serbestçe kaynaştılar.

Daha önce belirtildiği gibi, II. Dünya Harbi Afrika milliyetçiliğinin büyüme ve gelişmesinde bir set oldu. Bu dönemden (1945) önce Afrika siyasi kuruluşları taraftar çokluğuna sahip değildiler ve sömürge devletinin meşruluğuna etkili biçimde karşı çıkamadılar. Fakat, harpten sonra terhis edilen Afrikalılar, Avrupalılara, kendilerine fazlaca güvenerek ve vekarla bakabilme cesaretini gösterdiler. Sonuçta, Afrika çokluk egemenliğinin sömürge

(6) Ng'ang'a, J.M. «The Development of Public Libraries in Kenya: Past, Present and Future.» M.L.S. Thesis, Loughborough University of Technology, 1979.

(7) Unesco. «Kenya.» World Survey of Education.

(8) Republic of Kenya. Session Paper No. 77 of 1956/57 (Nairobi: Government Printer, 1957), 65.

azlık egemenliği ile yer değiştirmesine azmedilen, önderli yığın hareketleri çoğaldı. Halk kütüphanelerini kuran ve geliştiren bir kanuna kadar yirmi yıl geçecek olmasına rağmen, 1945'te, öteki alanlarda olduğu gibi, bu konuda da bir başlangıç yapıldı. Harp sonu dünyasının aydın Afrikalıları eğitimi Afrikanın büyüyüşü için bir araç saydılar. Afrikalı milliyetçiler, İşçiler Eğitim Derneği ve Afrika Etüd Birliği gibi kuruluşları oluşturdular. 1944'de, Doğu Afrika'nın üç (Kenya, Uganda ve Tanganika) valisi Afrikalıların ihtiyaçlarını değerlendirdiler ve buna dayalı olarak Doğu Afrika Valileri Konseyi'ni topladılar. Toplantıda Afrikalılar arasında okuma materyalleri bakımından hızla büyüyen ihtiyaçlar konusu incelendi. Bu, halk kütüphanesi hareketini başlattı.

Doğu Afrika Literatür Bürosu

1944'te toplanmış olan Doğu Afrika Valileri Konferansı'nda, «Miss Elsbeth Huxley, Doğu Afrikayı dolaşarak Afrikanın okuyan halkı için kitaplar ve dergiler sağlanmasını yoluna koymak için Hükümetlerin ne yapması gerektiğini öğütlemekle görevlendirildi.»⁽⁹⁾ Miss Huxley, Kenya, Uganda ve Tanganika (şimdi, Tanzanya)'nın ihtiyaçlarını soruşturmak ve bu ihtiyaçların nasıl karşılanabileceği hususunda tavsiyelerde bulunmak üzere, 28 Ekim 1945'te Nairobi'ye geldi. Görevini tamamladıktan sonra Miss Huxley, raporunu yayımladı. Huxley Raporu (1946), bir çok şeyler arasında, ödünçverme kütüphaneleri kurulmasını da öğütliyordu. Rapordaki kütüphane için çok kısa bir tavsiye içeren öneriler, C. G. Richards yönetiminde kurulmuş bulunan Doğu Afrika Literatür Bürosu (EALB — East African Literature Bureau)'nun müdürü tarafından ayrıntılı bir tasarıya dönüştürüldü. Tasarının öğütlediği ilk şey, beklendiği gibi, bir kaç inceleme ayından sonra kapsamlı bir kütüphane planı üretecek olan halk kütüphanecisi eksiğinin giderilmesi oldu. Göreve Amerikan Kütüphaneciler Derneğinden George Annesley getirildi. Annesley bölgeyi dolaştı ve o yılın bitiminden önce bir tasarı hazırladı. Plan tam kuruluşlu bir halk kütüphanesi ile her bölgede şubeleri öngörüyordu; fakat, gerçekleştirilmesinde iki yıllık bir gecikme oldu. Sebebi, bazı bölgelerin onun çok pahalı olduğunu düşünmeleri idi. Büro şubeler açmaktan caydı; fakat üç ana görevden, yani her başkentte tam kuruluşlu bir halk kütüphanesi kurulmasından vazgeçmedi. Benimsenen kısaltılmış kütüphane planı 1950'de uygulamaya konuldu.

Nijerya'daki Unesco Konferansı

1953'te Ibadan (Nijerya)'da, Unesco'ca, Afrika'daki halk kütüphanelerinin geliştirilmesine ilişkin bir seminer düzenlendi. Bu seminerde Kenya, kütüphanecisi George Annesley ile birlikte, C. G. Richards tarafından temsil edildi. Onlar, Batı Afrika Bölgesinde iken, Gana Millî Kütüphane Kurulu'nun nasıl işlediğini gözlemledikleri Accra (Gana)'yı da ziyaret ettiler. Doğu Afrika'ya dönüşten sonra EALB, Gana Kurulunun başarılarını ve metodlarını

(9) Huxley, E. «Literature for Africans: Report to the East African High Commission.» Nairobi: 1948 («Huxley Report»).

kılavuz olarak kullandı. Gerçekte Doğu Afrika, bölge olarak, halk kütüphanesi hizmetinin kurulup geliştirilmesinde daha ileride idi. Afrikada kütüphaneciliğin bugünkü durumu doğrudan bu Unesco seminerinin ürünü olmakla birlikte, Doğu Afrika daha önce harekete geçmişti. Buna rağmen, şimdi işlevsiz olan Batı Afrika Kütüphanecileri Derneği (WALA — West African Library Association), Unesco seminerinin doğrudan bir sonucu olarak kuruldu. Doğu Afrika Kütüphanecileri Derneği (EALB — East African Library Association), Avustralya Kütüphanecileri Derneği eski başkanınca 1956'da Kenya'nın ziyaret edilmesini beklemek zorunda kaldı ve bunu, ancak bu verimli bölge kütüphaneler derneğinin kapanmasından sonra, 1972'de Kenya Kütüphanecileri Derneği (KLA — Kenya Library Association) takip etti.

Kenya Milli Kütüphane Hizmetleri Kurulu

Büyük bir adım 1958'de, Doğu Afrika Kütüphanecileri Derneği'nin 12-13 Aralık'ta Muguga (Nairobi)'da düzenlenen ilk konferansında atıldı. Konferansta «Dernek Başkanı D.A.R. Kempe'nin Doğu Afrika'da Yasal Kütüphane Kurulları oluşturulması gerektiğine ilişkin önerisi tartışıldı. Dernek, Doğu Afrika Hükümetleri Bakanlarınca dikkate alınarak EALB tarafından sunulan muhtıraya ilgi duyar ve bu muhtıradan özetlenen önerilere desteğini ve böyle kurullar için ayrıntılı planlar hazırlanmasına nitelikli üyelerinin mesleki yönden yardımını teşvil eder.»⁽¹⁰⁾ diye belirlenen bir önerge tartışmasız kabul edildi. Bir önceki yıl, EALB ilk nitelikli kütüphaneciyi, şimdi Nairobi Üniversitesinde kütüphaneci olan John Ndegwa'yı, İngiltere'de eğitmişti.

Doğu Afrika Hükümeti önergeyi benimsedi. 1959'un sonuna doğru Sömürgeler Bakanı yukarıda özetlenen türde kütüphanelerin geliştirilmesi için bağışlar yapmağa hazır olduğunu duyurdu. EALB ve yardımcısı kütüphane komitelerinin düzenlediği toplantılarda, bütün Doğu Afrika Hükümetleri, ilk ihtiyaçlarının bir kütüphane geliştirme organizatörünün atanması olduğunu kabul ettiler. Organizatör, bölge için, bir kaç yıllık süre içinde her ülkenin EALB deneysel servislerini soğuran millî birer ödünçverme kütüphanesine sahip kılınacağı planlar yapacaktı. 1959'un sonuna yakın, Doğu Afrika Hükümetleri, Londra'daki Sömürgeler Ofisinden kapital harcamaları için malî yardım yapılacağını açıklayan bir mektup aldılar. Bu yardım, alıcı hükümetlerin gereken yeni harcamalarda kendi kendisine yetmesini; Doğu Afrika Hükümetlerinin istenen yardımın maliyet ve çeşidini ortaya koyan geliştirme planları önermesini; ve, böylece sağlanan ödeneklerin yönetiminden British Council'in sorumlu tutulmasını sağlayacaktı. 1960'da British Council, Doğu Afrika Kütüphaneler Organizatörü olarak, şu görevlerle Sidney Hockey'yı atadı: «Alanı incelemek ve Doğu Afrika Hükümetlerine her ülkede serbest halk kütüphanesi geliştirme planları sunmak; yeni ortaya çıkacak harcamaların malî sorumluluğu ülkeler hükümetlerine ait olmak üzere, İngiliz Hü-

(10) Richards, C.G. «The Beginnings of Public Library Services in East Africa» East African Library Association Bulletin, IV, 4 (June 1963).

(11) Aynı eser.

kümeti ödeneklerinin tahsisi hususunda British Council'e danışmanlık etmek; ve, oluşturulan kütüphanelerin ilk gelişmesine yardımcı olmak.»⁽¹²⁾

Bununla birlikte, beklendiği üzere, Doğu Afrika Hükümetleri için mektuba cevap vermek çok kolaydı; çünkü, Doğu Afrika Kütüphanecileri Derneği daha önce İngiliz yardımının çabuklaştırılmasına ilişkin planlar yapmıştı. Planların kopyaları Hockey'e, o henüz İngiltere'de iken ulaştırıldı. Böylece o, Doğu Afrika'ya geldiği sırada bir takım meselelerin çözümüne zaten vâkıftı. Üstelik Hockey, İngiltere ve Batı Hindistan'daki işleyen halk kütüphanelerinde deneyim sahibi olmuştu. O, «Doğu Afrika'daki halk kütüphanelerini geliştirmenin tek başarılı yolunun ülkelerin her birinde merkezî hükümetçe malî yönden desteklenen, mevcut bütün kaynakları çekecek merkezî bir kütüphane kurmak ve İngiltere ile Afrikaya ilgi duyan bir çok kuruluşların vereceği yardımların en avantajlı biçimde kullanılmasını sağlamak»⁽¹³⁾ olduğuna inandı. Doğu Afrika'daki ilk görevi hangi kolaylıkların elde edilebilir olduğunu, önerilen hizmetlerin türlerini ve onları iyileştirmenin en iyi yolunu belirlemektir. Doğu Afrikadaki Kütüphanelerin Geliştirilmesine İlişkin Hockey Raporu 1960'da yayımlandı. Onun sunduğu planlar tartışmasız benimsendi. Üç Doğu Afrika ülkesinin her birinde Millî Kütüphane Hizmetleri Kurulu ve Kampala (Uganda)'daki Makerere Üniversitesinde Doğu Afrika Kütüphanecilik Fakültesi kurulması da tavsiyeleri arasında idi. Hükümet yeni harcamalar için ödenek sağlamadığı için Kenya, bir millî kütüphane kurulu oluşturmada üç ülkenin sonuncusu oldu. Hockey mevcut EALB kütüphanelerine dayanan, kısa dönemli olarak nitelediği planlar için, 1965 yılı Ağustosuna kadar yardım sağlamayı başardı. O sırada Kenya Millî Kütüphane Hizmetleri Kurulu, bir kanun ile, yasal bir kuruluş olarak oluşturuldu (Kenya Millî Kütüphane Hizmet Kurulu Kanunu. Kenya Cap'ı Kanunları, 225) ve kanunu 1967'de Resmî Gazete'de yayımlandı. Belirlenen işlevleri Kenya'da kütüphaneleri ilerletmek, kurmak, donatmak, yönetmek, sürdürmek ve geliştirmek idi. Kenya Millî Kütüphane Hizmetleri'nin, Doğu Afrika Literatür Bürosu ile Doğu Afrika Kütüphanecileri Derneği'nin ortak eseri olduğu belirtilebilir. KNLS Kurulu bugüne kadar Nairobi'deki ödünç-verme ve danışma hizmetleri gören merkez ile birlikte, ülke çapında bir millî kütüphaneler ağına sahip oldu. Mombaşa, Garissa, Embu, Nyeri, Nakuru, Kisumu ve Kagamega'da Kisii, Eldoret, Kericho, Thika ve Vundanyi/Taita'daki ilçe şube kütüphaneleri ile birlikte, il kütüphaneleri kurulmuştur. Kurul, şube kütüphanesi bulunmayan yerlerde bir posta ile kütüphane hizmeti de çalıştırır. O, aynı zamanda, merkezleri Mombasa, Embu, Nyeri, Nakukuru, Eldoret, Kamakega ve Kisumu'da bulunan bir gezici kütüphane birimini de işletir. Birimin kitap stokları 350.000 cilt ve 150.000 eserin üzerindedir.

Gelecek İçin Strateji

Kenya'da henüz bir millî kütüphane yoktur. Yine de, dünyanın çoğu ülkelerinde normal olarak bir millî kütüphanenin sorumluluğuna giren bir takım

(12) Hockey, S.W. Development of Library Services in East Africa: A Report Submitted to the Government of East Africa. 1964 («Hockey Report».)

(13) Aynı eser.

işler Milli Kütüphane Servisi'nce gerçekleştirilir. Söz gelişi, **Kenya National Bibliography** Kenya Milli Kütüphane Servisleri'nce çıkarılıyor. «Bu milletin bilgi ihtiyaçlarını karşılamak; iyi stoklanmış ve gereğince örgütlenmiş bir milli danışma kütüphanesi ile en yüksek standardda milli bir derme geliştirmek; Kenya'da iyileştirilmiş ve bütünleştirilmiş bir kütüphane, dokümantasyon ve arşiv altyapısına katkıda bulunmak» (14) üzere Kenya'da çıkarılan bütün yayınların yerini belirlemek, tanımak, kayıtlarını hazırlamak ve üretmek sorumlulukları ile 1980-81'de kurulan Kenya Millî Bibliyografya Bürosu, KNLS'dedir. Kenya Millî Bibliyografyası, 1980'in ilk sayısı 1983'de yayımlandı.

Kenya Millî Bibliyografyası'nın kuruluşu, gerçekleştirilmesi Kenya Kütüphaneciler Derneği'nin dört yılını alan bir çabanın ürünüdür. 1976'da, görevlendirilmiş katalogcılardan oluşan bir KLA altkurulu, Kataloglama ve Dizinleme Altkurulu adı ile, Miss Gertie Wanjohi önderliğinde kuruldu. 18 Mart 1978'e kadar bu altkomitenin çalışması onu su yüzüne çıkaramadı. İş, Kenya Millî Kütüphane Servisleri'nde KLA'ca bu tarihte düzenlenen bir kararın verildiği ve Kenya'da bibliyografik denetlemenin gelişmesi tarihinde bir dönüm noktası oluşturulduğu bir seminere kadar sürüncemede kaldı. Bu karardan ve KNLS'ye verilen yerden sonra, projenin fiili işleyişine ilişkin özel ayrıntılar başka bir iki yıllık çalışmayı gerektirdi.

Kenya Millî Kütüphane Servisi, Evrensel Bibliyografik Denetleme çalışmasına olumlu olarak katılmaya Kenya'yı muktedir kılışından dolayı kutlanmakta ve gerçekten teşekkürü değer görülmektedir. Kenya'nın yayın çıktıları, şimdi, Londra'daki UBC programı için temelli olarak tesbit edilebilir, tanınabilir ve hazırlanabilir. Son amaç bu materyalleri dünya çapında edinebilir kılmak olduğu için, Kenya Millî Kütüphane Servisi, British Library ile bir anlaşma yaptı. Böylece British Library'den ve British Library'ce karışıklık olarak yapılan istekler, İngiltere'deki Boston Spa'da kurulmuş bulunan IFLA Yayınların Evrensel Edinilebilirliği Programı aracılığı ile, Kenyalıları ve dış dünyayı kaynakları kullanır yapmağa muktedir kılacaktır. (15)

Derleme Kanunu

Bununla birlikte, şimdi işlemez kalan, yalnızca kapsamda yetersiz ve etkisiz değil, aynı zamanda eskimiş olan, Derleme Kanunudur. Bu yüzden, Derleme Kanunundan yalnızca üç kuruluş yararlanır: Kenya Millî Kütüphane Servisi, Nairobi Üniversitesi ve Kenya Millî Arşivleri. Fakat, Sömürge Yönetimi bu kanunu geçirdiği sırada, yıkıcı öğeleri içerdiği farzolunan yayınları göz önünde bulundurdu. Bunun sonucu olarak, kanun devlet yayınlarını kapsamı dışında bıraktı. Kanunda «Bu kesim Kraliyet, Hükümet veya teşkilât tarafından veya onlar adına basılmış herhangi bir kitap veya gazeteye uygulanmaz» deniyor. (16) Gazete ve dergiler yayımlandıklarında ilkin Savcılıkça der-

(14) Ochola, F.W. «The National Bibliography and Universal Bibliography Control.» *Maktaba*, 7, 2 (1983), 8-21.

(15) A circular letter to libraries in Kenya by the Kenya National Library Services: KNL/LIB/123/6 Of 9th September, 1983.

(16) Republic of Kenya. «Law of Kenya: The Books and Newspapers Ordinance.» Chapter 3, 2nd ed. Nairobi: Government Printer, 1982.

lenir. Savcılık görevlisi sonradan bunları anılan kuruluşlara dağıtır. Bu derleme alıcıları bu materyalleri yayıncılardan doğrudan alırlarsa da, o işlem tümüyle bir centilmenlik anlaşması çerçevesinde yapılır. Bu yüzden, millî olarak yayımlanan kaynakların yalnızca küçük bir bölümü kanunî derleme kuruluşlarınca sağlanır.

Görüm-işitim kaynakları bu kanunun kapsamı içinde değildir. Bununla birlikte, müzik kayıtlarının yayıncıları plaklarının birer kopyasını Kenyanın Sesi Kütüphanesine verirler. Bu da tümüyle ticarî amaçla yapılır. Çünkü, derlenen gramofon plakları millî radyoda çalındığı zaman bu, plağın en ucuz ve etkili reklamı olmaktadır.

Akademik Kütüphaneler

Kenya'daki akademik kütüphanelere Nairobi Üniversitesi, Kenyatta Üniversitesi Koleji, Kenya Fen Öğretmenleri Koleji, Kenya Eğitim Enstitüsü, Kenya Yönetim Enstitüsü, Kenya Politeknigi, Mombasa Politeknigi ve Egerton Koleji'ninkiler dahildir. Bunlar eğitim görmüş, nitelikli kütüphaneciler tarafından yönetilir. Bu kuruluşların bazıları yeni kütüphane yapılarına sahiptir.

Kenya okullarındaki kütüphanelerin hazırlığı, Albert Maleche'nin belirttiği gibi, zayıftır: «Hâlen okul kütüphanelerine ilişkin hiç bir özel politika yoktur. Okullardan kütüphane kurmaları istenmez. Okul kütüphanelerini başlatmak ve sürdürmek için donatım ödeneklerini kullanmak okul yöneticilerinin isteğine bırakılır. Okullar, 100,— Kenya Shs'ı ödeyerek KNLS'den 200 kitap da ödünç alabilirler. (17) Bu durum bugün de sürmekle birlikte, bir çok okulun yöneticileri sağlanan ödeneklerle belirlenen bir veya bir başka nitelikte kütüphaneler kurmuşlardır. KNLS de okullara kütüphane hizmetini, gezici kütüphane birimi aracılığı ile, artırıyor.

Öğretmen Eğitim Kolejleri

Orta dereceli okul öğretmenlerini yetiştiren kuruluşlar arasında Nairobi Üniversitesi, Kenyatta Üniversitesi Koleji, Kenya Fen Öğretmenleri Koleji, Kenya Teknik Öğretmenler Koleji, Jomo Kenyatta Tarım ve Teknoloji Koleji, Egerton Koleji, Siriba Koleji ve Kagumo Koleji bulunmaktadır. Bunların hepsi mükemmel kütüphanelere sahiptir. Kenya Eğitim Enstitüsü, Kenya Yönetim Enstitüsü, Kenya Politeknigi ve Mombasa Politekniginde de iyi kütüphaneler bulunmaktadır. Buna karşılık, ilkökul öğretmenleri yetiştiren 17 kolej çok yoksuldur ve kütüphaneleri okul kütüphanelerinden daha iyi değildir.

Nairobi Üniversitesi

Nairobi Üniversitesinin kurulması hazırlıklarına 1947'de başlandı. Şimdi ki yapı bir Krallık fermanı uyarınca 1951'de başlatıldı ve Doğu Afrika Kralı-

(17) Maleche, Albert and A. Kristall. «The Library as an Educational Tool: A Talk Given to the Library Seminar of the World Confederation of the Teaching Profession.» Maktaba, (1974), 5-11.

yet Teknik Koleji olarak adlandırıldı. Sınıflar ilkin 1956'da açıldı ve 215 öğrenci alındı. O sırada 'A' düzeyi sınava giren bu öğrenciler başka yerlerdeki üniversitelere gittiler. Mühendislik öğrencileri Kraliyet İmtiyazlı Surveyörler Enstitüsü'ne devam etti. 1961'de Kolej Nairobi Kraliyet Koleji adını aldı, fakat bir üniversite koleji statüsüne sahip oldu; öğrencileri Makerere (Kampala)'den yönetilen Doğu Afrika Üniversitesinin sanatlar ve fen bakaloryaları (lisans programı) için hazırlanıyordu. Öğrenci sayısı 750'ye yükselmişti ve artık tıp, veterinerlik mühendislik ve güzel sanatlar müfredata girmişti. 1978'de 5.500 lisans ve 800 lisans öğrencisi oldu ve adı Nairobi Üniversitesi olarak değiştirildi. Bu üniversite Kenya'daki en eski ve büyük yüksek öğretim kuruluşudur.

Nairobi Üniversitesi Kütüphaneleri

Gandhi Anıt Kütüphanesine ek olarak, Nairobi Üniversitesi altı da şube kütüphanesine sahiptir.

Nairobi Üniversitesi'nin Gandhi Anıt Kütüphanesi 1950'de inşa edildi. O zaman kuruluş bir teknik kolejdı ve Kenya'daki ortaokul öğrencilerinin ancak % 15'i koleje gidiyordu. Şimdi, Kenya'nın 'A' düzeyi öğrencilerinin % 30-40'ı Nairobi Üniversitesinde yer bulabiliyor. Kenya'nın nüfusu 8 milyondan daha azdı; şimdiki nüfusu 17 milyondur ve artmaktadır. Gandhi Anıt Kütüphanesi 1956'da teknik dersleri alan 500 öğrenci için planlanmıştı. Şimdi ise, altı yüzü aşkın güçlü bir öğretim kadrosu ile 5.000'in üzerinde lisans ve 800 lisansüstü öğrencisi var. 1956'da hiç bir derece dersi olmadığı halde, şimdi düşünülen her alanda, bütün düzeylerde —lisans, yüksek lisans ve, hattâ doktora— dereceler için programlar vardır. Öğretim üyelerinin büyük çokluğu doktora derecesine sahiptir ve bir kısmı araştırma elemanıdır.

1956'nındermesindeki kitap toplamı bilinmemektedir, fakat 1961 - 1962'deki toplam kitap sayısı, 415 öğrenci okuyucu için, 35.000 idi. 1978'e doğru bu sayı, 3.000 süreli yayın abonesi ile, 300.000'e yükselmiştir. Öğretim yöntemleri de değişmiştir. Öğrenciler eğitim faaliyetinde daha çok inisiyatif sahibi olmağa özendrilir. Kütüphane kolaylıklarından yararlanmayı onlar 1956'dakilerden daha çok düşünürler. Öğrencilerin hemen hepsi kampusta yaşar, bunun sonucu olarak kütüphane çok kullanılır. (Gandhi Anıt Kütüphanesi yalnızca mülki olarak yayımlanan materyal için değil, Unesco ve FAO yayınları için de bir derleme kütüphanesidir).

Kütüphane kaynakları öğrenci sayısı artışına ayak uyduramamıştır. Kütüphane fiziksel yönden yapının gelişmesine imkân vermeyecek biçimde planlanmıştır. Personel yetersizdir ve bunların bir kesimi, şube (kolej kampusu) kütüphanelerinin çoğu eğitim görmemiş görevlilerin eline bırakılarak, ana kampusta toplanmıştır. Şube kütüphanelerinin eğitim görmüş personele sahip olanlarında ise, yalnız bir nitelikli kütüphaneci bulunur. Yeni inşa edilen bir kütüphane —Jomo Kenyatta Kütüphanesi— henüz tamamlanmıştır ve üniversite kütüphanesine tümüyle yeni bir çehre verecektir.

Kenyatta Üniversitesi Koleji

Kenya'ta Üniversitesi Koleji on yıldan az bir süre önce, bir başkanlık buyruğu ile kuruldu. O, Nairobi Üniversitesinin seçkin bir koleji olmakla birlikte, Nairobi Üniversitesi derecelerini verme dışında, bağımsız bir üniversitedir. Kütüphanecilerinin gerçekleştirdiği araştırma projeleri şunlardır: **Mau Mau: A Selected Bibliography; Education: Bibliography of Bibliographies;** ve, **A Directories of Librares in Kenya.** Doğu Afrika'daki kütüphanelerin bir kılavuzu da içinde, onbeşten fazla araştırma projesi yayımlanıyor. Kütüphanenin hem personel ve hem de derme için yeri yetersizdir. Burada da kolej yakında çehresini değiştirecek. İngiliz Hükûmetinin yardımı ile, yeni bir kütüphane yapısı henüz bitirilmiştir.

Özel Kütüphaneler

Hükûmete ait, ticarî ve sınaî kütüphaneler, Kenya'da kurulan ilk kütüphanelerdi. Uganda Demiryolu ve şubesi, Standard Newspapers kütüphanelerini daha 1903'de kurdular. ⁽¹⁸⁾

Tarım Bakanlığı bir kütüphaneye 1907'den beri sahipti. Kenya'nın bağımsızlığa kavuştuğu 1963'e kadar, bütün hükûmet dairelerinin iyi stoklanmış ve kadrolanmış kütüphaneleri bulunuyordu. Tarım, Sağlık, Enformasyon, Hukuk Mahkemeleri, Madenler ve Jeoloji, ve Veterinerlik Hizmetleri bakanlıkları ile bunların Doğu Afrika toplumundaki kapanmışları (Doğu Afrika Tarım ve Orman Araştırma Teşkilâtı ve Meteoroloji Dairesi)'nin hepsi nitelikli kütüphanecilere sahipti. Bağımsızlığın hemen ardından, bu çoğu kadın Avrupalı kütüphanecilerin hemen hemen hepsi ülkeden ayrıldılar. Bununla birlikte, onların tamama yakını bazı Afrikalı kütüphaneciler yetiştirmişlerdi. Bağımsızlıktan sonra, hemen hemen bütün hükûmet daireleri, başka yerlerdeki kütüphanecilere ödenenlerle karşılaştırıldığında ücretlerin düşük kalması temel sebebiyle, nitelikli kütüphanecilerden yoksun kaldı. Hükûmet dairelerinde kütüphanelere olan ihtiyaç, bir kütüphane ve bilgi ihtiyaçları araştırmasında, şöyle dile getirildi: «Kenya'nın çoğu araştırma faaliyetleri hükûmet dairelerince üstlenilir ve başlıca materyaller Hükûmet Basımevi'nce veya teksir makineleri ile basılır. Bu belgelerin bir kesimi gizli sayılır ve bu yüzden belirli dairelere dağıtılır; ötekiler ise önemsiz kabul edilir ve bundan dolayı yalnızca daireler içinde dolaştırılır. Ancak; bütün bu belgeler, ülkenin gelişmesi için önemli olan bilgileri içerir. Bununla birlikte, kabul edilmelidir ki, hükûmete ait/resmî bütün yayınlar bir ülke hükûmetinin hayat ve tarihini yansıtır, başlıca bilgi kaynaklarını oluşturur ve bu yüzden onlar tam doğrulukla derlenmeli, işlenmeli ve saklanmalıdırlar. Bu, ancak, bütün hükûmet daireleri nitelikli kütüphanecilerin gözetimi altında, iyi kurulmuş ve sürdürülen kütüphanelere sahip olduğunda başarılabilir.» ⁽¹⁹⁾ Günlük haberleşmeleri, muhtıraları ve raporları dizinleyen kayıtlar da önemlidir. Bu

(18) Musisi and Abukutsa. «Library Associations in Kenya.» 345.

(19) Musisi, J.S. «Educating Library Users in Study Skills and Research Methods in Kenya, A Development Plan.» M.L.S. Dissertation, Loughborough University, 1980.

önemli belgeleri kayıtlayan sicil memurları, kütüphaneciliğin yaygınlıkla dokümantasyon denilen alanında yetiştirilmeğe muhtaçtırlar.

Kenya, her biri birer kütüphaneye sahip çok sayıda milletlerarası kuruluşları ve özel değerinde bir kütüphanesi bulunduğu için gururludur. Bunların nitelikli kütüphanecileri de bulunmaktadır. Söz gelişi, Unesco Field Office, Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP), Hayvan Hastalıkları Araştırmaları İçin Milletlerarası Laboratuvarlar (ILRAD), Haşere Fizyolojisi ve Ekolojisi Milletlerarası Merkezi (ICIPE), HABITAT, Milletlerarası Kalkınma Araştırmaları Merkezi (IDRC), Tarım-Ormancılık Araştırmaları Milletlerarası Konseyi (ICRAF), vb. vardır. Bütün bu kuruluşların kütüphaneleri, kendi konularında çok özel bilgileri içeren belgeleri elde tutarlar. Bununla birlikte, Kenya'da hangi bilginin hangi kütüphanede bulunduğunu belirleyen, koordine edici bir kuruluşun eksikliği vardır. Bilim ve Teknoloji Millî Konseyi (NCST) bunu gerçekleştirmek için çabalar harcamıştır ve çok uzak olmayan bir gelecekte bir kolaylığın elde edileceği umulmaktadır. Bu, yalnızca bilimsel araştırma bulgularına yardımcı olmayacak, aynı zamanda, özellikle maliyetin yıldan yıla yükseldiği dergi abonesi alanında, belgelerin gereksiz duplikasyonunu denetlemede de payı olacaktır.

Kenya Kütüphaneciler Derneği

Kenya Kütüphaneciler Derneği şimdiki adıyla 1973'te kuruldu. Daha önce o, 1956'da kurulan Doğu Afrika Kütüphaneciler Derneği'nin bir şubesi olarak, mevcuttu. ⁽²⁰⁾ Bu bakımdan, KLA (Kenya Library Association — Kenya Kütüphaneciler Derneği)'nin tarihi, sefeinin (EALA — East African Library Association — Doğu Afrika Kütüphaneciler Derneği'nin) tartışması yapılmadan eksik kalır. Doğu Afrika Kütüphanecileri Derneği'nin amaçları şunlardı: Kütüphanelerin kurulmasını, yayılmasını ve gelişmesini özendirmek; kütüphaneciliğin standartlarını ve kütüphanecilik mesleğinin statüsünü ilerletmek; kütüphanelerdeki bütün bu ilgileri bir araya getirmek; kütüphane teknolojisindeki araştırmaları teşvik etmek; kütüphane hizmetine ilişkin tartışmalar için bir forum sağlamak; hizmeti işler tutmak için daha çok meslek adamları yetiştirmeyi özendirmek; bu amaçların gerçekleştirilmesine ilişkin bir girişimle bir dergi çıkarmak ve yeterli ücretler, hizmet şartları ve kütüphanecilik statüsünün tanınması hususlarının takipçisi olarak hareket etmek.

Bu amaç ve hedeflerin bazılarının gerçekleşmesi amacıyla EALA, önce belirtildiği gibi, 12 Aralık 1958'de ilk konferansını topladı. Konferans, Doğu Afrika Tarım ve Ormancılık Araştırmaları Teşkilâtı (EAFRO), Mugu'da düzenlendi. Konferansın ve Kenya İçin Kütüphane Gelişmesinin örgütleyicisi olarak Sidney Hockey'in atanmasının bir sonucu olarak, Kenya Millî Kütüphane Servisi, Uganda Kütüphane Kurulu ve Tanzania Kütüphane Servisi kuruldu. İkinci bir konferans —Doğu Afrika'nın kütüphanecileri için ilk milletlerarası konferans— 3-5 Nisan 1963'te, Nairobi Kraliyet Koleji (Nai-

(20) Musisi. •Library Associations in Kenya. 345.

robi Üniversitesi)'nde toplandı. İngilizce konuşan Afrika, ABD ve İngiltere'den temsilciler kütüphanecilik eğitimi meselesini ve Makerere Üniversitesindeki yeni kütüphanecilik Fakültesinin rolünü tartışmak üzere toplandılar. Bu konferansın sonucu olarak, 1964'de Makerere (Uganda) Üniversitesinde Doğu Afrika Kütüphanecilik Fakültesi kuruldu. Okul ilkin kütüphane asistanı yetiştiren yıllık bir yarı meslekî kurs açtı. Katılan 'O' düzeyi 'holderler'di, ötekiler 'A' düzeyi tastiknamelere sahip oldular. Daha sonra, 1965'de okul meslekten kütüphaneci eğitimine başladı ve lisans düzeyinde kütüphanecilik diploması verdi. Yalnızca üniversiteye giriş tasdiknameli öğrenciler devam edebildi.

Bir kaç yıl sonra EALA'nın şubelerini kurma ihtiyacı kendini gösterdi. Bundan dolayı 1964'de şubeler oluşturuldu. Şimdiye kadar yalnızca Nairobi'de yapılmış olan Dernek toplantıları yıllık olarak dönüşümlü yapılacak demektir. Bu toplantıların ilki, 1965'de, Nairobi'de yapıldı. Bunu 1968'de Dar üs-Selâm (Tanzanya)'daki bir başkası izledi. Daha sonra o, iki yıllık bir olay haline geldi. Derneğin Uganda Şubesi Konferans'a 1970'de Kampala'da ev sahipliği etti ve görüşmeler **Library Journal**'da duyuruldu. Bununla birlikte, yazık ki, iki yıllık EALA konferansları, Nairobi'deki 1972 konferansı sırasında verilen bir kararla kaldırıldı. Kararda «EALA kapatılmalı ve şubeler millî kütüphaneci dernekleri olarak yetkilendirilmelidir; aralarında Doğu Afrika Kütüphanecileri Sürekli Konferansı biçiminde bir bağ oluşturulmalıdır ki bununla yeni şemsiye altında, gerektiğinde iki veya üç yılda bir toplanmayı sürdürebilelim. Bu önerinin ayrıntıları gündeme aldığımız zaman tartışmaya açık olacaktır. **East African Library Association Bulletin**, 1972 Nairobi Konferansı tutanakları sayısı ile yayımını resmen durdurmalıdır.» (22) deniliyordu.

Doğu, Orta ve Güney Afrika Kütüphanecileri Sürekli Konferansı (SCECSAL)

Doğu Afrika kütüphanecilerinin ilk konferansı, Tanzanya Kütüphanecileri Derneği'nin ev sahipliğinde, 1974'de Dar üs-Selâm (Tanzanya)'da düzenlendi. Yazık ki, bu konferansın tutanakları aslâ yayımlanmadı. İkinci konferans Tanzanya'daki, Sürekli Konferansın ufkunu genişletmesi gerektiğine ilişkin, bir kararı izleyerek Lusaka (Zambiya)'da toplandı. (23) 1976'daki bu başarılı konferansa Zambiya Kütüphanecileri Derneği ev sahipliği etti ve tutanakları 1978'de yayımlandı. Tutanakları ertesi yıl yayımlanan üçüncü SCECSAL Konferansı, Nairobi'de, Kenya Kütüphanecileri Derneği'nce konuk edildi. IFLA, konferansın planlanmasına yönelik bazı malî katkılarla, KLA'ya yardımcı oldu. Dördüncü SCECSAL'ı Lesotho Kütüphanecileri Derneği, Aralık 1980'de, Maseru'da ağırladı. Nairobi ve Lesotho SCECSAL Konferanslarında, asıl konferanstan önce, bir uygulamalı toplantı da yapıldı.

(21) Musisi, J.S. «East African Conference: Sharp Conflicts Emerge.» **Library Journal**, (November 15, 1970), 3884.

(22) Abukutsa, J.L., ed. «The East African Library Association Biennial Conference: The Role of Books in Development.» **East African Library Association Bulletin**, 14 (1974).

(23) Musisi, J.S. «Libraries in Afriac Look into the Future.» **IFLA Journal**, 3 (1977), 90-93.

SCECSAL Angola, Botsvana, Etyopya, Kenya, Lesotho, Malavi, Morityus, Mozambik, Somali, Sudan, Svaziland, Tanzanya, Uganda ve Zimbabve'den kütüphanecileri bir araya getirir (SCECSAL'ı konuk etmek için, üye ülkelere, sekreterliği üstlenen evsahibi derneğe yazı ile başvurmaları öğütlenir. Bu başvuru benimsendiğinde, tartışılması ve onaylanması için SCECSAL'ın genel kuruluna getirilir). 1984'teki evsahibi Zimbabve'dir ve 1981'de yayımlanan, SCECSAL'ca oluşturulmuş esasları izleyecektir. SCECSAL Afrika'nın en büyük bölgesel meslek derneğidir. Afrika'nın öteki bölgelerinde, kıta çapında bir Afrika Kütüphaneci Dernekleri Federasyonu (FELAA) yaratma görüşü ile, benzer topluluklar oluşturulacağı umulmaktadır.

KLA'nın Delegasyonları ve Toplantıları

KLA, Kenya'nın içtimai ve iktisadi hayatında bir rolü bulunduğuna kesinlikle inanmaktadır. Söz gelişi o, 1974'de, Sivil Servis Gözdengeçirme Kurulu'na, kütüphanecilerin ve kütüphane asistanlarının aylıklarının ve hizmet şartlarının kamu kesiminde gözden geçirilmesinin ilk kez vukubulmasının bir sonucu olarak, bir muhtıra sundu. Bundan sonra, Wamalwa Gözdengeçirme Kurulu Raporu oluşturuldu ve kurul ile KLA arasındaki bir tartışma aracılığıyla, Kütüphane Asistanları İçin Unesco Yetiştirme Kursu, 1974-79 arasında, Kenya Politeknğinde kuruldu. 1979'da kurs, kütüphane ve arşiv asistanları için tümüyle ödenekli hükümet programlarından biri olarak, Kenya Hükümeti Kalkınma Programı ile birleştirildi. KLA, Üniversitede tam kuruluşlu bir Kütüphanecilik Fakültesi kurulması için, Kenya Hükümeti ile görüşmeleri sürdürüyor. Okula ilişkin olarak KLA, Personel Yönetimi Müdürlüğü ve değişik bakanlıklar temsilcilerinin hazırladığı bir rapor henüz tamamlanmış ve Üniversiteye bir fakülte kurma tavsiyesinde bulunması için Eğitim, Bilim ve Teknoloji Bakanı'na sunulmuştur. KLA, zaman zaman kütüphaneciler ve kütüphane asistanları için uygulamalar ve seminerler düzenlemiştir. 1975-76'da o, «Temel Yönetim Teknikleri ve Sistemleri, Kütüphane Yönetimine Bir Yaklaşım» konulu, British Council'ce desteklenen bir kurs düzenledi. Şimdi ESAMI (Arusha)'ye geçen Düzenleyici Bölgesel Bilgi Öğrenimi (CRIT), özel kütüphanelerde çalışan kütüphane asistanlarının acemi kursları aracılığıyla yetiştirilmesi için müfredat hazırlayacak bir uygulamayı himaye etti, 1979'da British Council, katalogcular için **Anglo-American Cataloguing Rules (AACR2)**'i ele alan bir seminerin gerçekleşmesine yardım etti ve Ekim 1979'da CRIT, önceki yılın uygulamasında belirlenen müfredata dayanarak bir kütüphane ve arşiv asistanları acemi kursunu destekledi. Gelecek için benzer uygulamalar ve seminerler planlandı ve ilgi okul kütüphanecileri ile taşra kütüphanecileri ve sanayi kütüphanecileri üzerine yoğunlaştırıldı.

Kenya'da Kütüphanecilik Eğitimi

KLA açılışından bu yana kütüphanecilerin ve kütüphane yardımcılarının yetiştirilmesine öncelik vermiştir. EALA 1958'e kadar uzanan yetiştirme kurslarına aracı olmuştur. Nitelikli kütüphaneciler serbest zamanlarını, İngiliz Kütüphaneciler Derneğinden Haberleşme kursu alan genç kütüphanecileri

yetiştirmeye hasrettiler. Nairobi Üniversitesinde sınıflar açıldı ve yetiştirilenlere bir kaç ders saati verildi. Böylece, katılanlar, tam meslekî öğrenim için İngiltere'ye gitmeden önceki İngiliz Kütüphaneciler Derneği'nin İlk Meslekî Sınavlar (FPE)'ını geçmek için yeterli bilgiler edindiler. Bu öğrenim çeşidi tümüyle (çoklukla Leverhum Trust'çe verilen) burs edinmeye bağlı bulunduğundan, kütüphanecilerin yetiştirilmesi çok yavaş oldu ve ülkenin insangücü ihtiyacına göre planlanamadı. Bunun için, 1963'de Nairobi'de, Doğu Afrika kütüphanecilerinin mahallen eğitilebilmesi için bir kütüphanecilik okulu kurulmasına ilişkin imkânları incelemek üzere bir konferans toplandı. British Council, Ford Foundation ve Rockefeller Foundation ile Unesco da davet edildi. Sonuç olarak, Kampala (Uganda)'daki Makerere Üniversitesinde Doğu Afrika Kütüphanecilik Fakültesi açıldı. (25)

Ancak, yazık ki, Afrika ülkeleri için bölgesel bir eğitim yeri olarak Makerere Kütüphanecilik Fakültesi çok kısa bir süre dayandı. Uganda'daki siyasî huzursuzluk bunu imkânsızlaştırdı. KLA, Kenya'daki kütüphanecilik eğitimine ilişkin bütün faaliyetleri düzene koyacak bir eğitim altkurulu oluşturmuştu. Bu altkurul, J. N. Osundwa'nın başkanlığında, şimdi Kenya Politeknğinde yürürlükte olan bir Kütüphane Asistanları Kursu açılması düşüncesinin dayandırıldığı belgelerden biri olan, eğitim yönünün içinde bulunduğu bir Kütüphane İnsangücü Araştırması'nı üstlenmek üzere görevlendirildi. (26) Aynı altkurul, Üniversite'de bir Kütüphanecilik, Arşiv ve Enformasyon Araştırmaları Fakültesi kurulmasına ilişkin raporun hazırlanmasında da aracı olmuştur.

Afrika Toprağındaki IFLA

Gerçek ki, IFLA, 50. Genel Konferansını kutlarken, yıllık konferanslarından birini ilk kez Afrika toprağında topluyor ve bunun büyük gururunu duyan KLA tarafından konuk ediliyor. Dünya'nın tam ortasındaki coğrafik durumu ile Nairobi'nin, başkalarınca garip bir sebebe dayanılarak «çok uzak» sayılmayacağını umuyoruz. IFLA'nın çatısı altında, dünyanın her kesiminin, bizim için IFLA Genel Konferanslarına katılma yönünden yakın olduğuna inanıyoruz.

Bu anlayış içinde, Dünyanın bütün köşelerindeki BÜTÜN kütüphanecileri Nairobi (Kenya)'de toplanacak konferans için Afrika'ya davet ediyoruz. Arşivist, Dokümantalist ve bilginler de memnurlukla karşılanacaktır. Kenya Hükûmeti bu ünlü Konferansa evsahipliği etme nadir fırsatının verilmiş bulunmasından dolayı büyük şeref duymaktadır. Bu sebeple dost Kenyalı Danışma görevlileri size Afrika'da 'hoş geldiniz' demeyi sabırsızlıkla bekliyorlar. Lütfen, 19-24 Ağustosta, 50. IFLA Genel Konferansına katılmağa geliniz.

IFLA Journal, X, 2 (1984), 125-138'den
çeviren: Dr. Necmeddin Sefercioğlu

(24) Musisi, J.S. and Joe C. Nyamulu. SCECSAL Conference Manual. Nairobi: KLA, 1981.

(25) East African Library Association. «Conference on Library Training for East Africa. East African Library Association Bulletin, 4 (June 1963), 17-18.

(26) Kenya Library Association. «Report of the Education Sub-Committee, 1974.» Maktaba, (1975), 114-121.